

Népesség, nemzetközi migráció, 2011–2021

Nemzetközi migrációs folyamatok Romániában a 2011-es népszámlálás után

Románia rezidens népességét 19,2 millió főre becsülte az Országos Statisztikai Intézet 2021. január 1-jére. Ebből 18,5 millió belföldi és mintegy 700 ezer fő volt külföldi születésű. A román állampolgársággal nem rendelkezők száma csupán 145 ezer. A külföldi születésű lakónépesség mintegy 40%-a a romániai migráció célországainak tekinthető államokban született, 60%-a pedig más országokban, elsősorban a Moldovai Köztársaságban (41,7%) és Ukrajnában (6,6%), a fennmaradt 11,7% képezheti a munkavállalás céljával érkező, EU-n kívüli bevándorlókat.

A 2020-as állományadatok alapján az életvitelszerűen külföldön élő, romániai születésű népesség mintegy 4 milliós volt az elemzés során megfigyelt 25 országban. A Romániából kivándorlók öt legkedveltebb célországa Olaszország (979 ezer fő), Németország (813 ezer), Spanyolország (579 ezer), az Egyesült Királyság (427 ezer), illetve Magyarország (210 ezer). A célországok statisztikai nyilvántartásai alapján 2012 és 2020 között a romániai származású migránsállomány minimum 835 ezer fővel gyarapodott, ami 27%-os növekedést jelent.

A kivándorolt populáció korszerkezete is fontos kérdés, mind a népesség reprodukciós kilátásainak szempontjából, mind pedig a munkaerőpiac alakulásának tekintetében. Becsléseink szerint a Romániában született legtöbb 22,6 milliós populáció legkevesebb 18%-a élt külföldön 2020-ban. A leginkább aktívnak tekinthető, 20–59 éves korosztály közel egynegyede az ország határain kívül keresi boldogulását.

Elemzésünk végén megrajzoljuk a rendelkezésre álló adatok alapján valószínűsíthető népmozgalmi egyenleget is, ami a közelgő népszámlálási eredmények értelmezéséhez nyújthat támpontokat.

1. Bevezető

Elemzésünkben a legfrissebb publikus adatok alapján vázoljuk a Romániát érintő nemzetközi migráció alakulását 2011 és 2021 között. Mivel a lakosságszám kiindulópontját a népszámlálások jelentik, vagyis ez tekinthető a legmegbízhatóbb forrásnak a népességre, ezért a 2011-es census utáni adatok változását vizsgáljuk. Jelen elemzés célja, hogy ismertessük a nemzetközi vándorlás adatolható trendjeit. Az első részben a bevándorlási adatokat is elemezzük, külön hangsúlyt fektetve a Romániában élő, de külföldi származású népesség jellemzőire. Ezt követően a Romániában született, de jelenleg külföldön élő népesség méretére és célországaira vonatkozó statisztikákat ismertetjük, helyenként felhívva a figyelmet az adatok inkonzisztenciájára is. Elemzésünk végén kísérletet teszünk Románia népesedési egyenlegének megrajzolására.

Az Eurostat népességre vonatkozó éves adatgyűjtését az Európai Parlament és Tanács 2007/862-es és 2013/1260-as számú rendeletei szabályozzák, amelyek értelmében az európai uniós tagállamoknak közös meghatározások és fogalmak alapján kell rögzíteniük a

népességadatokat.¹ A **rezidens népességbe** (vagy lakónépességbe) az a személy tartozik, akinek a **szokásos tartózkodási helye** (ahol az adott személy a mindennapjait tölti, függetlenül az ideiglenes távolmaradásoktól) a referencia-időpont előtt legalább 12 hónapig (megszakítás nélkül) az adott ország területén volt, vagy a referencia-időpont előtti 12 hónapos periódusban érkezett a szokásos tartózkodási helyre, és legalább egy évet szándékozik ott tölteni. A rezidens népesség elemzése során a születési ország szerinti eloszlások vizsgálatára helyezzük a hangsúlyt, annak vázolása érdekében, hogy hány romániai születésű, illetve hány külföldi születésű személy tartózkodik akár Románia, akár más országok területén.

Elemzésünkben alapvetően a romániai Országos Statisztikai Intézet, az Eurostat, a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD), az Egyesült Nemzetek Szervezetének (ENSZ) adatait használjuk. Fontos leszögezni, hogy a nemzetközi adatszolgáltatók (Eurostat, OECD, ENSZ) nem állítanak elő saját adatokat, csak a vizsgált országok nemzeti statisztikai hivatalaitól származó eredményeket helyezik egységes módszertani keretbe, vagy egészítik ki becslésekkel. Mivel még az EU-n belüli tagországok statisztikai eljárásaiban is lehetnek különbségek a vándorlási mutatók rögzítésében és számításában, nem ritkák a hiányzó adatsorok vagy az idősorokban előforduló módszertani törések.

A be- és a kivándorló népesség állapotát és mozgását a statisztikai intézetek több adatforrás alapján becsülik: adminisztratív nyilvántartások, a külföldi országok tükröstatistikái, illetve bizonyos esetekben mikrocenzusok és lakossági felmérések által. Részben az eltérő módszertanok miatt, illetve mivel a bevándorlók regisztrációs hajlandósága általában magasabb, mint a kivándorlóké, jogosan feltételezhető, hogy a vándormozgalmi statisztikák nem nyújtanak teljesen megbízható képet a népességmozgás alakulásáról, tehát megfelelő körültekintés szükséges az értelmezésükhöz. Ehhez nyújt további segítséget [módszertani tájékoztatónk](#), amely az elemzésben használt fogalmakat, adatforrásokat részletezi, illetve kiegészítő táblamelléleteket tartalmaz.

2. Románia rezidens népessége

Románia lakónépessége 2021. január 1-jén 19 201 662 fő volt, amelyből összesen 18,5 millió személy (96,4%) volt romániai születésű.² Az Eurostat adatai szerint 688 697 lakos külföldi születésű volt (3,6%), illetve 10 288 személy esetében nincs adat a születési országra vonatkozóan. A 2011-es népszámlálási eredmények szerint³ (amelynek referencia-időpontja közel esik 2012. január 1-jéhez) Romániának 20 121 641 rezidens lakosa volt, ebből 19 971 077 belföldi (99,3%) és csupán 150 564 külföldi (0,7%) születésű. Ezen források szerint tehát 2012 és 2021 között Románia belföldi születésű népessége mintegy 1,5 millió fővel csökkent, a külföldi születésű lakosság pedig szinte az ötszörösére nőtt.

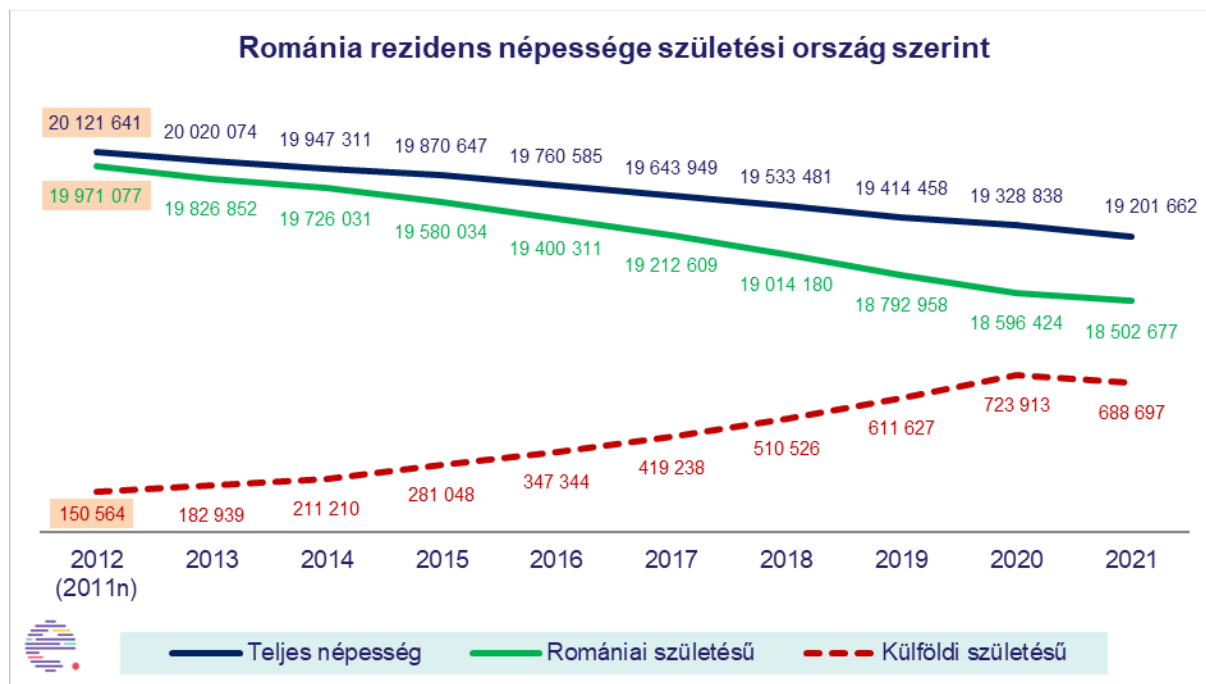
¹ Népességadatokra vonatkozó módszertan:

https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/demo_pop_esms.htm. Letöltés dátuma: 2022.10.24.

² Rezidens lakosságra vonatkozó adatsorok születési ország szerint: Eurostat (tábla kódja: migr_pop3ctb), https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_pop3ctb&lang=en. Letöltés dátuma: 2022.10.24.

³ Népszámlálási adatok: Populația pe sexe, după țara de naștere și grupa de vârstă – categorii de localități, <https://www.recensamantromania.ro/rpl-2011/rezultate-2011/>. Letöltés dátuma: 2022.10.24.

A teljes rezidens népesség évenkénti fogyása 100 ezer fő körül alakult ebben a kilenc évben, a mintegy 160 ezres belföldi népességfogyással és a mintegy 60 ezres külföldi születésű többlettel, éves átlagokban számolva. A külföldön született, de az adott évben Románia rezidens népességébe számító lakosság folyamatosan nőtt a vizsgált időszakban, kivételt a 2021-es év mutat. Itt fontos felhívni a figyelmet, hogy az utolsó két év adatai előzetes becslések, ezek későbbi korrekciókon eshetnek át.

Forrás: Eurostat (migr_pop3ctb), illetve Országos Statisztikai Intézet (POP105A).⁴ A különbséget az ismeretlen helyen születettek adatai teszik ki, évente ≈ 10 ezer fő. 2012 = 2011-es népszámlálás (2011n).

3. Bevándorlás: a Romániában élő, külföldi származású népesség

Mivel a médiában és a közbeszédben is **Románia a nemzetközi migrációt tekintve alapvetően kibocsájtó országgént jelenik meg**, jogosan felmerül a kérdés, hogy a külföldi születésűként nyilvántartott mintegy 700 ezer fős rezidensállomány kikre vonatkozik. Statisztikai adatok alapján három-négy releváns szempontot tudunk megvizsgálni: a külföldi lakosság származási (születési) országát, a romániai rezidensek állampolgárság szerinti tagolódását, a népesség korosztályi megoszlását, illetve a migrációs mozgásokra vonatkozó statisztikákat.

Származási országok szerint a 2013 és 2020 közötti periódus vizsgálható a már hivatkozott Eurostat-adatok alapján, a 2021-es adatsorok még nagyon hiányosak. A külföldi születésű romániai rezidensek mintegy 40%-a a romániai migráció célországainak tekinthető államokban született (ide számolva az EU-tagországokat Bulgárián kívül, az Egyesült Királyságot, az Amerikai Egyesült Államokat, Izraelt, Norvégiát, Svájcot, Ausztráliát). A nagyobb eséllyel Románia irányába kibocsájtó országok (mint Moldova, Ukrajna, Bulgária, Oroszország,

⁴ Országos Statisztikai Intézet: Populația rezidentă la 1 ianuarie (tábla kódja: POP105A). Letöltés dátuma: 2022.10.24.

Törökország, Kína, Vietnám, Szíria, Szerbia, Srí Lanka, Nepál, Tunézia, India, Irak, Irán, Marokkó, Fülöp-szigetek, Pakisztán, Albánia, Libanon) pedig összességében mintegy 60%-ot tesznek ki a származási országokon belül. A 2020-as megoszlásokat tekintve Románia külföldi származású lakónépességének 41,7%-a (302 ezer fő) a Moldovai Köztársaságban született, ezt követi Olaszország (10%), Spanyolország (8,3%), majd Ukrajna (6,6%).

Románia külföldi születésű rezidens népessége származási ország szerint

Országok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ↓	2020%	Változás, 2013–2020
Moldova	59 670	79 741	114 654	137 406	162 223	201 628	247 326	302 001	41,7%	406%
Olaszország	22 486	25 699	38 580	46 172	53 221	60 543	69 151	72 473	10,0%	222%
Spanyolország	18 827	22 322	29 937	35 857	41 184	46 645	53 638	59 978	8,3%	219%
Ukrajna	8 743	9 392	11 900	14 328	17 384	25 644	37 600	47 614	6,6%	445%
Egyesült Királyság	2 604	3 044	5 208	10 428	15 926	22 127	27 394	34 812	4,8%	1 237%
Németország	3 759	4 018	6 552	10 750	15 319	20 739	26 444	34 071	4,7%	806%
Franciaország	3 780	4 251	6 471	9 262	12 472	15 887	18 865	21 960	3,0%	481%
Bulgária	11 163	10 866	10 465	10 882	10 640	10 540	10 272	10 029	1,4%	-10%
Magyarország	5 795	5 813	6 420	7 151	8 135	8 588	9 097	9 560	1,3%	65%
Oroszország	4 952	5 013	5 269	5 596	6 124	7 294	8 332	9 308	1,3%	88%
Törökország	5 057	5 412	3	6 769	8 008	7 933	7 983	9 230	1,3%	83%
Görögország	4 085	4 160	4 653	5 576	6 424	6 843	7 334	7 829	1,1%	92%
Kína	2 978	3 431	3 722	4 235	5 076	5 485	5 676	6 125	0,8%	106%
Amerikai Egyesült Államok	2 360	2 407	2 876	3 634	4 565	5 095	5 407	5 771	0,8%	145%
Belgium	54	218	1 102	1 808	2 517	3 120	3 984	4 970	0,7%	9 104%
Izrael	1 665	1 727	1 837	2 121	2 957	3 727	4 251	4 718	0,7%	183%
Vietnám	31	59	80	111	223	642	2 068	4 223	0,6%	13 523%
Írország	22	151	657	1 299	1 932	2 678	3 269	3 829	0,5%	17 305%
Ausztria	121	190	509	1 179	1 914	2 054	2 847	3 767	0,5%	3 013%
Szíria	2 295	2 435	2 576	2 833	3 494	3 376	2 722	3 191	0,4%	39%
Szerbia	1 529	1 523	5 783	1 897	2 337	2 484	2 538	2 845	0,4%	86%
Portugália	81	139	364	929	1 338	1 771	2 108	2 369	0,3%	2 825%
Dánia	47	72	263	545	824	1 105	1 736	2 246	0,3%	4 679%
Srí Lanka	0	2	4	89	229	340	649	2 195	0,3%	219 400%
Nepál	8	10	11	18	69	180	588	2 136	0,3%	26 600%
Egyéb Európa	459	856	3 279	4 351	6 821	9 483	12 091	14 130	2,0%	2 978%
Egyéb Ázsia	2 833	3 644	4 048	5 965	8 523	8 486	9 020	12 978	1,8%	358%
Egyéb Afrika	1 810	2 259	2 059	3 584	4 819	5 157	7 697	10 689	1,5%	491%
Egyéb Amerika	287	535	766	1 494	1 934	2 326	4 474	6 187	0,9%	2 056%
Egyéb, hontalan	15 438	11 821	11 000	11 075	12 606	18 606	17 066	12 679	1,8%	-18%
Külföldi születésű	182 939	211 210	281 048	347 344	419 238	510 526	611 627	723 913	100,0%	296%

Forrás: Eurostat (migr_pop3ctb). Az első 25 kibocsájtó ország.

Fontos adalékot jelent az adatok értelmezéséhez, hogy Románia lakosságát megvizsgáljuk **állampolgárság szerint** is. Az Eurostat adataiból az derül ki, hogy a külföldi állampolgárok (beleértve a hontalanokat is) száma jóval alacsonyabb, mint a születési ország szerinti külföldiek száma. Míg a romániai rezidens népesség 688 697 tagja volt külföldi születésű, a külföldi állampolgársággal rendelkezők száma csupán 144 540 volt 2021-ben. Tehát a más országban születettek legfeljebb 21%-a külföldi állampolgár, a többség pedig román állampolgársággal (is) rendelkezik.

Itt fontos figyelembe venni, hogy az egyszerűsített honosítás bevezetésével az elmúlt években jelentősen megnőtt a román állampolgárságot szerző moldovaiak száma, amely 2020-ban

elérte a 642 ezer⁵ főt, így hozzávetőleg minden negyedik moldovainak van román állampolgársága.⁶ Ez számukra is lehetővé teszi a szabad mozgást a nyugati munkaerőpiacra. A vándorlási statisztikák értelmezésében jelentős bizonytalanságot jelent, hogy nem tudjuk, hogy a honosítottak közül hányan élnek ténylegesen Romániában, avagy vándoroltak tovább, más országokba.

Románia külföldi állampolgárságú rezidens népessége származási ország szerint

Országok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021 ↓	2021%	Változás, 2013–2021
Olaszország	4 977	5 554	10 279	14 612	14 912	14 866	15 185	15 310	15 310	10,6%	208%
Moldova	12 004	10 952	9 409	9 333	9 250	9 190	9 346	11 698	12 779	8,8%	6%
Törökország	7 950	8 143	8 436	8 440	8 350	7 754	7 636	9 350	10 635	7,4%	34%
Franciaország	2 084	2 107	3 686	5 239	6 297	7 019	7 683	8 061	7 958	5,5%	282%
Kína	6 413	6 624	7 045	7 296	7 477	6 635	6 847	7 905	7 453	5,2%	16%
Németország	2 632	2 637	3 352	4 765	5 596	5 998	6 571	7 005	7 005	4,8%	166%
Szíria	2 582	3 588	3 963	4 461	4 771	4 224	4 786	4 919	5 191	3,6%	101%
Magyarország	1 610	1 632	2 841	4 040	4 521	4 457	4 446	4 491	4 558	3,2%	183%
Vietnám	442	558	828	801	609	543	2 091	4 448	3 480	2,4%	687%
Görögország	1 260	1 262	1 817	2 581	3 091	3 317	3 606	3 920	3 959	2,7%	214%
Egyesült Királyság	1 133	1 180	1 621	2 303	2 344	2 423	2 471	3 491	3 818	2,6%	237%
Izrael	1 296	1 423	1 744	2 459	2 852	2 815	3 073	3 054	2 712	1,9%	109%
Bulgária	1 072	1 137	1 561	2 223	2 324	2 692	2 814	3 017	2 927	2,0%	173%
Lengyelország	473	543	1 483	2 105	2 365	2 599	2 791	2 596	2 628	1,8%	456%
Irak	1 343	1 479	1 751	2 152	2 585	2 217	2 384	2 321	1 996	1,4%	49%
Spanyolország	767	836	1 615	2 295	2 278	2 254	2 278	2 286	2 319	1,6%	202%
Hollandia	592	600	1 002	1 422	1 678	1 847	2 007	2 122	2 135	1,5%	261%
Ukrajna	1 280	1 365	1 504	1 771	1 815	1 784	1 619	2 057	2 172	1,5%	70%
Amerikai EÁ	1 736	1 796	1 921	1 984	1 943	1 805	1 848	2 000	1 984	1,4%	14%
Ausztria	1 005	1 010	1 162	1 651	1 895	1 888	2 000	1 994	1 998	1,4%	99%
Szerbia	1 460	1 482	1 560	1 706	1 743	1 707	1 661	1 944	1 864	1,3%	28%
India	732	672	707	781	765	720	845	1 866	2 567	1,8%	251%
Srí Lanka	43	57	46	112	172	171	361	1 845	2 335	1,6%	5330%
Nepál	88	74	76	77	110	108	422	1 799	2 583	1,8%	2835%
Portugália	368	393	696	986	1 214	1 428	1 501	1 635	1 675	1,2%	355%
Egyéb Európa	3 753	3 897	4 866	6 467	8 041	9 033	10 233	11 308	11 789	8,2%	214%
Egyéb Ázsia	6 197	6 476	7 032	7 309	7 400	7 069	7 135	9 043	9 623	6,7%	55%
Egyéb Afrika	3 854	4 295	4 978	5 876	6 002	5 893	5 439	5 958	6 345	4,4%	65%
Egyéb Amerika	1 120	1 252	1 351	1 447	1 434	1 359	1 565	1 890	1 958	1,4%	75%
Egyéb, hontalan	400	410	439	493	503	477	455	442	784	0,5%	96%
Külföldi állampolgár	70 666	73 434	88 771	107 187	114 337	114 292	121 099	139 775	144 540	100,0%	105%

Forrás: Eurostat (migr_pop1ctz). Az első 25 „kibocsátó” ország.⁷

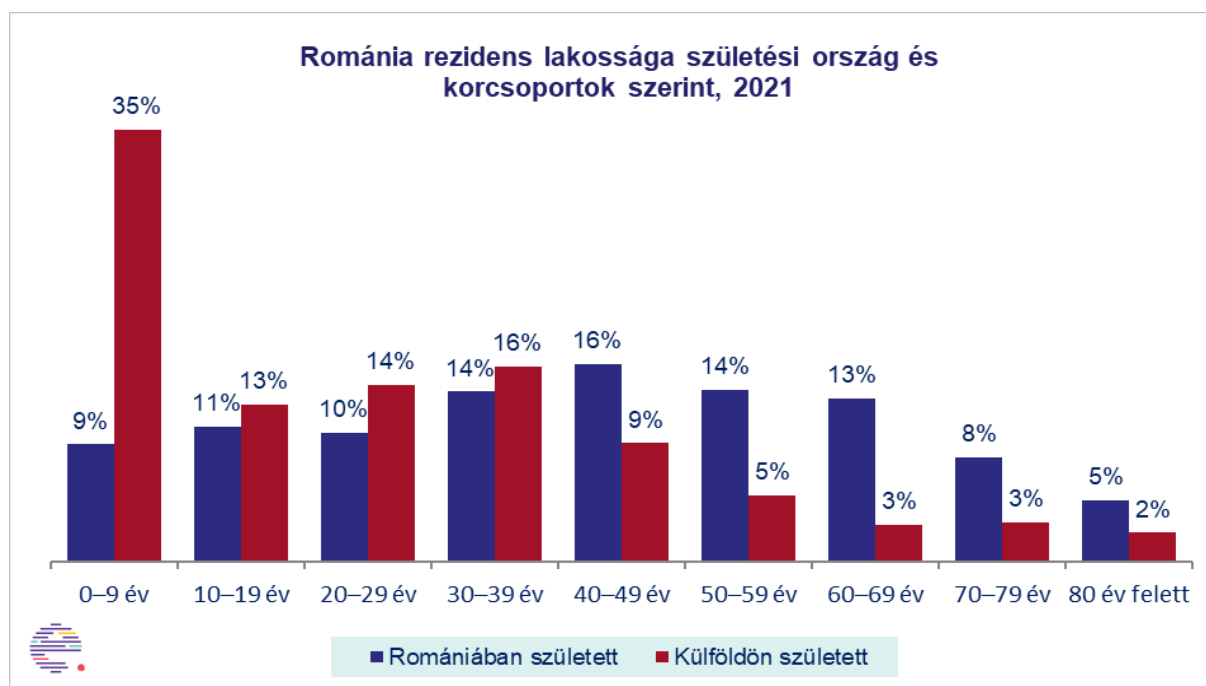
Harmadsorban a **külföldi születésű rezidensek korfája** érdekes módon, ez jelentősen eltér a belföldön születettektől. Korosztályok szerint egy sokkal fiatalabb népesség képe rajzolódik ki: a külföldi származásúak 86%-a 50 év alatti. Leginkább a 0–9 éves gyerekek száma kiugró (238

⁵ Román állampolgárságot szerző moldovai állampolgárok száma: <https://cdn.g4media.ro/wp-content/uploads/2021/05/Cetatenie-romana-pentru-basarabeni.pdf>. Letöltés dátuma: 2022.10.21.

⁶ Az Eurostat szerint a Moldovai Köztársaság lakossága 2,64 millió volt 2020. január 1-jén.

⁷ Rezidens népesség állampolgárság szerint: Eurostat (tábla kódja: migr_pop1ctz), https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_pop1ctz&lang=en. Letöltés dátuma: 2022.10.24.

ezer fő 2021-ben), ők 35%-át teszik ki a külföldi születésű populációnak. Románia 0–9 éves külföldön született lakónépességének 62%-a (148 ezer fő) a romániai migráció öt fő célországának egyikében született (Olaszországban, Németországban, Spanyolországban, az Egyesült Királyságban vagy Magyarországon).

Forrás: Eurostat (migr_pop3ctb)

Feltételezésünk, hogy a gyerekkorú, külföldi származású rezidensként nyilvántartott népesség egy számottevő részét olyanok teszik ki, akik külföldön születtek, külföldön élnek, ugyanakkor Romániában anyakönyvezve vannak. Tehát ha például valaki Olaszországban él, de megtartotta Romániában a bejelentett állandó lakhelyét, és az Olaszországban született gyermekét anyakönyvezte Romániában, ő bekerül az itthoni születési statisztikákba. Hipotézisünk alapját az előzetes (a havi statisztikai közlönyökben megjelenő) adatok és a végleges születési statisztikák közötti jelentős eltérések képezik. 2012 és 2020 között a véglegesen regisztrált születésszámok mintegy 153 ezer fővel meghaladják az előzetes adatokat (17 ezer fővel éves átlagban számolva). Nagy valószínűséggel olyan gyerekek kerülnek be a statisztikákba, akik az év későbbi periódusában (a hazatérő szülők által), vagy akár a külképviseletek által lesznek utólag anyakönyvezve. Szintén a gyermekpopuláció felülbecslése állhat a nagyon alacsony romániai beiskolázási arányok hátterében. Míg az OECD-tagországok esetében 95% feletti a 6–14 éves gyerekek körében az iskolába járók aránya, addig Romániában ez csupán 90%-os.⁸ A rezidens népességállomány szempontjából az a kérdés, hogy a külföldön született, de Romániában anyakönyvezett gyerekek közül valójában hányan élnek Romániában.

⁸ Bruttó beiskolázási arányra vonatkozó adatsorok. OECD-tagállamok:

https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=EAG_ENRL_RATE_AGE#; Románia: saját számítás az Országos Statisztikai Intézet adatai alapján (táblák kódjai: POP105A és SCL103A). Letöltés dátuma: 2022.11.21.

Negyedsorban érdemes megvizsgáljuk a Romániába történő beáramlást, vagyis **az országba érkező bevándorlók** éves számát, az úgynevezett flow adatokat.⁹ Akárcsak a rezidens népesség esetén, a bevándorlók elemzése során is a születési ország szerinti megoszlásokat használjuk. A legfrissebb Eurostat-adatok szerint összesen 145 519 bevándorló érkezett Romániába 2020-ban.¹⁰ Az elmúlt kilenc év mozgásának átlaga 160 ezer körüli.¹¹

A külföldi származásúak mellett a romániai születésűek is megjelennek ebben a statisztikában, akiket visszavándorlóknak, hazaköltözőknek tekinthetünk. A **romániai születésű visszavándorlók**¹² száma 2020-ban 83 ezer fő volt (57%), amely magasabb, mint az egyéb kibocsájtó országból érkezők 62 ezres sokasága. 2012–2020 között a visszavándorlás nagyságrendje éves átlagban 100 ezer fő körüli, a külföldi bevándorlásé pedig 60 ezer fő körüli.

A többi származási ország esetében a legfrissebb flow adatok 2018-ból érhetőek el. Ekkor 173 ezer bevándorló érkezett Romániába: 43%-uk visszavándorló, 28%-uk a Moldovai Köztársaságból, 8%-uk Ukrajnából, 7%-uk valamely európai uniós tagállamból, illetve 13%-uk (21 622 fő) más országban született. Ez utóbbiak között vannak az EU-n kívüli, munkavállalási célú bevándorlók is, a teljes sokaság 5,2%-a Ázsiából, 2,4%-a Európa más államaiból, 2,1%-a pedig Afrika területéről érkezett.

A **munkavállalási céllal Romániába érkezők** száma folyamatosan emelkedett az elmúlt években. Ennek szemléltetésére a Romániában munkavállalási engedélyt igénylők számának alakulását érdemes áttekinteni, azzal a megjegyzéssel, hogy ezen adatok jellege eltér a korábbi, elsődleges vándormozgalmi statisztikáktól. A román munkaerőpiac meglehetősen zárt, csak egy előre meghatározott számú harmadik országbeli állampolgár jogosult munkavállalási engedélyhez. Minden évben a kormány szabja meg a munkavállalási engedélyek éves kvótáját. Míg 2011-ben ez a kvóta 5500 volt, addig 2021-ben már elérte az 50 ezer főt.¹³

Az Eurostat adatai szerint¹⁴ 2021-ben 18 011 új bevándorló kapott engedélyt munkavállalás céljából Romániában (az uniós állampolgárokat nem számítva). Közülük 15 269 fő szerzett 12 hónapnál hosszabb idejű tartózkodási engedélyt, 52%-kal több, mint 2020-ban. A hosszabb idejű munkavállalás céljából érkezők 63%-a öt országból érkezett Romániába: Törökország, Nepál, India, Srí Lanka és Banglades.

⁹ A migrációs mozgásokra (flow) vonatkozó adatok referencia-időszaka az a naptári év, amelyben a migráció megtörtént. A bevándorlók száma azoknak a személyeknek a számát jelöli, akik a szokásos lakóhelyüket áthelyezték egy tagállamból vagy harmadik országból egy más tagállamba legalább 12 hónapra, vagy legalább 12 hónapig szándékoznak ott tartózkodni.

¹⁰ Bevándorlásra vonatkozó adatsorok: Eurostat (tábla kódja: migr_imm3ctb), https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_imm3ctb&lang=en. Letöltés dátuma: 2022.10.27.

¹¹ A vándorlási mozgásra vonatkozó flow adatok nem összegezhetőek, mivel a cirkuláris migráció miatt egyes személyek többször is be- vagy kivándorolhattak az elemzett évek folyamán. Az átlagok a mozgás számtani közepét jelölik.

¹² Romániai születésű visszavándorlók: olyan romániai születésű személyek, akiknek szokásos tartózkodási helye korábban más ország területén volt, és most, legalább 12 hónapig Románia területén létesítenek tartózkodási helyet.

¹³ Kormányhatározatok: 1345/2010 (2010. december 23.), illetve 1133/2020 (2020. december 30.)

¹⁴ Tartózkodási engedélyekre vonatkozó adatsorok: Eurostat (tábla kódja: migr_resfirst), https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_resfirst&lang=en. Letöltés dátuma: 2022.10.21.

A fent említett négy szempont alapján az feltételezhető, hogy Románia külföldön született rezidens népességébe (mintegy 700 ezer fő) elsősorban azok a személyek tartoznak, akik az egyszerűsített honosítás révén szereztek román állampolgárságot (Moldova, Ukrajna), másodsorban a visszavándorolt romániaiak külföldi házastársa és külföldön született gyermeke, illetve olyan gyerekek, akik külföldön születtek, sohasem éltek Romániában, azonban itthon (is) anyakönyvezve vannak. Ugyancsak Románia külföldön született rezidens népességét növelik az EU-n kívüli munkavállalási célú bevándorlók.

4. Kivándorlás: a romániai származású, külföldön élő népesség

A vándorlási folyamat másik oldalát, a Romániából kivándorlókra vonatkozó statisztikákat szintén a születési ország szerint vizsgáltuk. Az állományadatok (stock)¹⁵ elemzésében több forrásra támaszkodtunk: elsősorban az Eurostat tükörstatisztikáit vettük figyelembe,¹⁶ adathiány esetében ezt a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD),¹⁷ az Egyesült Nemzetek Szervezete (UN)¹⁸ vagy éppen az adott ország statisztikai intézete által közölt legfrissebb adatokkal egészítettük ki. Néhány esetben az előző év adatait vettük figyelembe, amennyiben más forrásból nem sikerült fellelni a vonatkozó információkat. Az adatgyűjtés a leginkább jelentős 25 befogadó országra terjedt ki, azokat az információkat összegeztük, amelyek a 2011 és 2021 közötti időszakban az adott ország területén rezidens lakosként élő (legalább 12 hónapos tartózkodás), Romániában született személyek számára vonatkozott. A teljes táblázatot a [módszertani tájékoztatóban](#) közöljük.

Tudatában vagyunk, hogy az országoként eltérő és többféle módszerrel gyűjtött információk bizonytalanná teszik ezek összehasonlíthatóságát, viszont alkalmasnak tartjuk őket a migráció nagyságrendjének becslésére, a trendek leírására, illetve a romániai elvándorlás célországainak bemutatására.

Mivel a tavalyi adatsorok még nagyon hiányosak, az elemzésünkben a 2012 és 2020 közötti periódusra fókuszálunk. Ebben a nyolc évben a **romániai születésű, külföldön élő lakosságállomány** 27%-kal nőtt, 3,13 millióról 3,97 millió főre az elemzett országokban. A 835 ezres különbség (mintegy 105 ezer fő éves átlagban) egy minimumszámnak tekinthető Románia 2012 és 2020 közötti migrációs vesztesége szempontjából, egyrészt mivel csak 25 célországot vesz figyelembe, másrészt pedig a külföldön élők halálozási statisztikáival nem számol.

2020-ban a romániai születésű kivándorlók legnagyobb aránya Olaszországban élt, majdnem egymillió személy, a vizsgált populáció 25%-a. A második helyen Németország található, ahol a romániai származásúak már megközelítik az olaszországi értéket (813 ezer fő), a harmadik

¹⁵ Állomány- vagy stock adatok: az adott időpontra vonatkozó értékeket jelent, vagyis a (külföldi) népesség nagyságrendjét mutatják.

¹⁶ A népesség január 1-jén korcsoport, nem és születési ország szerint (tábla kódja: migr_pop3ctb) https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_pop3ctb&lang=en. Letöltés dátuma: 2022.10.14.

¹⁷ Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD): International Migration Database, <https://stats.oecd.org/>. Letöltés dátuma: 2022.10.14.

¹⁸ ENSZ: International Migrant Stock 2020, <https://www.un.org/development/desa/pd/content/international-migrant-stock>. Letöltés dátuma: 2022.10.14.

helyen Spanyolország található (579 ezer fő), a negyediken az Egyesült Királyság (427 ezer fő), az ötödiken pedig Magyarország (210 ezer fő) áll.

A külföldön élő romániai születésű népesség jelentős számban van jelen más, Európán kívüli országban is, ahogy az a táblázatból is kitűnik, mint például az Amerikai Egyesült Államokban, Kanadában vagy Izraelben. Az Amerikai Egyesült Államok területén 2012-ben 171 ezer romániai származású személy élt, míg 2020-ban 144 ezer. Izraelben 2012-ben 90 ezer romániai születésű személy élt, 2020-ra ez a szám lecsökkent 66 ezer főre. Kanadában 2012-ben 82 ezer romániai élt, ez a szám 2020-ra 97 ezer főre növekedett. Ausztráliában viszonylag konstans a romániai születésű népesség, mintegy 17 ezer fős.

Külföldön élő, romániai születésű rezidens népesség megoszlása 2012-ben és 2020-ban a fontosabb 25 célországban

Országok	2012		2020		Változás aránya, 2012–2020
	Személy	%	Személy	%	
Olaszország	1 003 720	32,1%	979 057	24,7%	-2%
Németország	377 000	12,0%	813 000	20,5%	116%
Spanyolország	750 424	24,0%	578 939	14,6%	-23%
Egyesült Királyság	98 000	3,1%	427 000	10,8%	336%
Magyarország	183 054	5,8%	210 355	5,3%	15%
Amerikai Egyesült Államok	171 269	5,5%	143 936	3,6%	-16%
Franciaország	87 264	2,8%	141 222	3,6%	62%
Ausztria	69 148	2,2%	128 776	3,2%	86%
Belgium	44 990	1,4%	98 281	2,5%	118%
Kanada	82 595	2,6%	97 253	2,5%	18%
Izrael	89 960	2,9%	65 990	1,7%	-27%
Görögország	32 717	1,0%	47 120	1,2%	44%
Hollandia	13 202	0,4%	32 696	0,8%	148%
Svédország	21 016	0,7%	32 294	0,8%	54%
Dánia	10 345	0,3%	29 474	0,7%	185%
Svájc	13 518	0,4%	27 118	0,7%	101%
Portugália	20 079	0,6%	26 113	0,7%	30%
Írország	17 995	0,6%	22 839	0,6%	27%
Ausztrália	16 890	0,5%	16 740	0,4%	-1%
Norvégia	6 444	0,2%	15 371	0,4%	139%
Csehország	4 473	0,1%	9 909	0,2%	122%
Szlovákia	7 600	0,2%	9 743	0,2%	28%
Luxemburg	1 927	0,1%	5 506	0,1%	186%
Finnország	1 895	0,1%	4 183	0,1%	121%
Bulgária	5 653	0,2%	3 096	0,1%	-45%
Összesen 25 ország	3 131 178	100,0%	3 966 011	100,0%	27%

Az adatok forrását színekkel jelöltük: kék = Eurostat, piros = OECD, zöld = ENSZ, sárga = az adott ország statisztikai intézete. Dőlt betűkkel = előző év adatait vettük át 2012-ben (Kanada, Portugália, Írország, Luxemburg 2011-es adatok).

Itt fontos felhívni a figyelmet **az adatok ellentmondásosságára** is, legalábbis néhány fontosabb befogadó ország esetében. Leginkább az Egyesült Királyság kapcsán jelentős a bizonytalanság. Ők 2019-ig rendszeresen közölték az Eurostat felé a népességet születési országok szerint, ekkor mintegy 400 ezer romániai származású személyt tartottak nyilván.

2020-ra már felborult az egységes adatközlés, az Eurostatnak nem közvetítettek, az OECD 370 ezer, az ENSZ 390 ezer, a statisztikai intézetük (ONS) pedig 427 ezer romániai születésű személyről számolt be. Az ONS szerint 2021-re 345 ezerre apadt a romániai származásúak száma az éves lakossági felmérés alapján (Annual Population Survey). Az Egyesült Királyság népszámlálási eredményei szerint, amelynek referencia-időpontja 2021. március vége, 539 ezer fő vallotta magát romániai születésűnek, illetve a román nyelvet 472 ezren beszélték.¹⁹ Ezeknek az adatoknak nagyrészt ellentmond, hogy a Brexit utáni, román állampolgároktól beérkező letelepedési-munkavállalási kérelmek száma már elérte az 1,22 milliót (ebben lehet csekély számú duplum is), illetve közülük 2022. július 30-ig 400 960 román állampolgár határozatlan idejű beutazási-letelepedési státust kapott, illetve további 643 970 személynek 5 éves korlátozott belépési-tartózkodási engedélyt ítéltek meg. Tehát az sem kizárt, hogy az Egyesült Királyságban akár egymillió nagyságrendű román állampolgárságú közösség van, ami azt valószínűsíti, hogy a statisztikákban megjelenő 345–427 ezer fő jelentősen alábecsült, még abban az esetben is, ha a letelepedési-tartózkodási engedéllyel rendelkezők közül sokan nem életvitelszerűen tartózkodnak ott.

Hasonló fenntartások lehetnek Spanyolország esetében is. 2021. január elején az itt élő romániai állampolgárok (tehát nem a korábban hivatkozott romániai születésűek) száma 658 ezer fő volt az Eurostatnak közvetített adatok alapján, ennek forrásait a 2011-es népszámlálás, a népmozgalmi adatok, illetve az önkormányzati nyilvántartások képezik. Ugyanakkor jelentősen eltérő közlést is találunk: a belügyminisztériumhoz tartozó Külföldiek Központi Nyilvántartása szerint 1079 ezer román állampolgár tartózkodott Spanyolországban 2020. december végén.²⁰

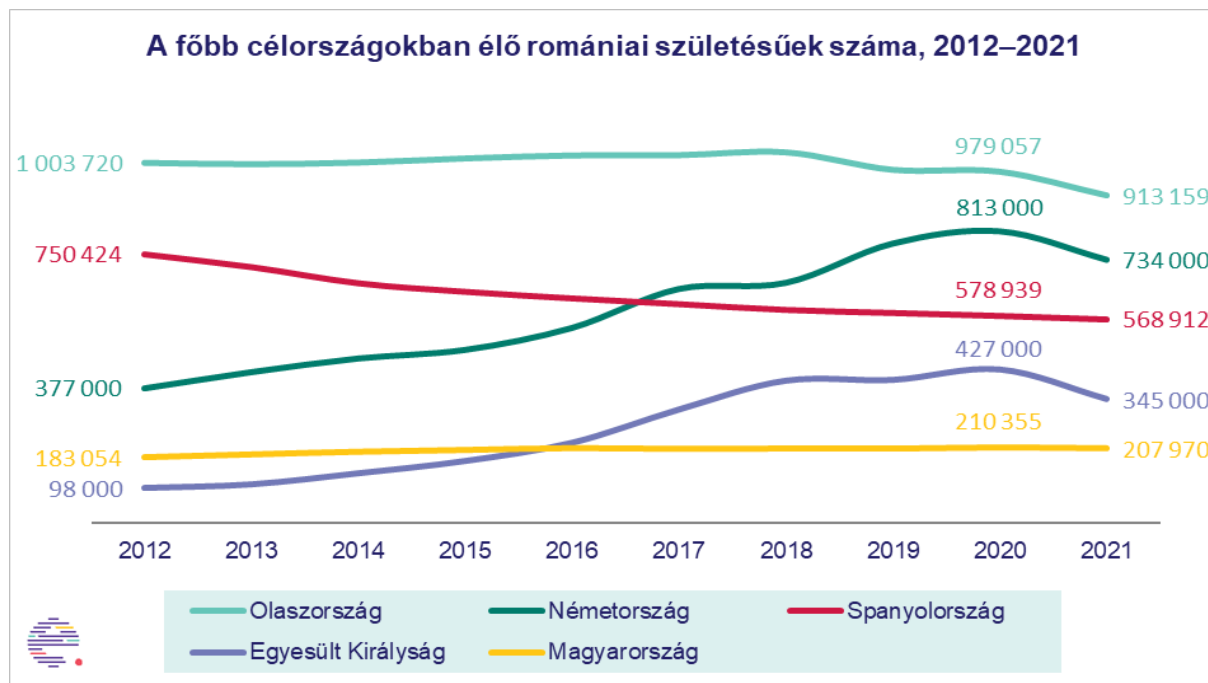
Olaszország esetében pedig egy módszertani változtatás zavarja meg az értelmezhetőséget, nem kizárt, hogy ennek köszönhető az elmúlt években tapasztalt enyhe csökkenése az ott élő romániai származásúaknak. Olaszország 2019-ig a népszámláláson alapuló becslések alapján közölte az adatokat az Eurostatnak, azonban 2019-től egy úgynevezett állandó népszámlálást vezet (Permanent Population Census), amely mintavételes felmérések és adminisztratív forrásokból származó adatok kombinációján alapul.

Az **időbeli trendek** esetében érdemes két aspektusra is kitérni. Egyrészt 2012 és 2020 között jelentősen átstrukturálódott a célországok vonzereje. A korábban Romániából kivándorlók közkedvelt déli országai, Olaszország és Spanyolország veszítettek pozíciójukból, elsősorban az által, hogy Németország és az Egyesült Királyság is fokozatosan megnyitotta munkaerőpiacát a 2007-ben csatlakozott EU-tagországok előtt. Olaszországban egyelőre stabilnak tűnik az egymillió fő körüli romániai bevándorlóközösség, Spanyolországban viszont számottevő, 23%-os csökkenés figyelhető meg a vizsgált periódusban (ha az Eurostat felé közvetített adatokat fogadjuk el). Ebben a nyolc évben alapvetően Anglia profitált a romániai migrációból, az ott élő közösség több mint négyszeresére nőtt, Magyarországot megelőzve 2016-tól a negyedik legkedveltebb célországgá vált. Szintén jelentős a németországi bővülés,

¹⁹ <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/internationalmigration/bulletins/internationalmigrationenglandandwales/census2021>. Letöltés dátuma: 2022.12.05

²⁰ https://extranjeros.inclusion.gob.es/ficheros/estadisticas/operaciones/certificado/202012/Principales_resultados_residentes.pdf. Letöltés dátuma: 2022.11.24.

az életvitelszerűen ott tartózkodó romániaiak száma több mint duplájára emelkedett 2012 és 2020 között. Magyarországon csak enyhén, 15%-kal emelkedett a romániai migránsállomány.

Másrészt érdemes kitérni a 2021-es adatokra is néhány megjegyzés erejéig. A frissen publikált statisztikák azt mutatják, hogy több országban is jelentősen csökkent a romániai származású migránsállomány. A regisztrált bevándorlók száma leginkább az Egyesült Királyságban apadt, mintegy 19%-kal, 345 ezer főre. Szintén jelnetősnek mondható a németországi 10%-os, illetve az olaszországi 7%-os csökkenés 2020 és 2021 között. A növekvő trendek megtorpanása nagy valószínűséggel a koronavírus-járvánnyal van összefüggésben. Egyrészt feltételezhető, hogy többen hazaköltöztek egy hosszabb-rövidebb periódusra, másrészt az sem elképzelhetetlen, hogy maga az adatgyűjtés, a regisztrációs folyamatok akadoztak a pandémia időszakában. Ez utóbbi hipotéziseket támasztja alá az a tény, hogy a célországokban csökkenő migránsállomány a hazai adatsorokban nem jelenik meg többletként, azaz Romániában is apadt a belföldi születésű rezidens népesség 2020 és 2021 között, nagyjából a természetes fogyás mértékével.

A **kivándorlás éves áramlásáról** a romániai Országos Statisztikai Intézet is közöl újabb információkat.²¹ A módszertani leírás szerint a migrációs mozgást a befogadó országok tükröstatistikái, illetve az itthoni adminisztratív nyilvántartások alapján becsülik, a személyek születési országát nem tartalmazza ez a megoszlás. A 2012 és 2021 között elérhető adatsorok szerint az egyes években 160 és 240 ezer közötti azon személyek száma, akik szokásos tartózkodási helyüket Romániából egy másik országba helyezték át, a mozgás éves átlaga 200 ezerre tehető.

²¹ Országos Statisztikai Intézet: Migrația internațională temporară de lungă durată (tábla kódja: POP320A). Letöltés dátuma: 2022.11.22.

5. A kivándorló népesség korszerkezete

Az Eurostat adatai alapján vizsgálható a külföldön élő romániai születésű rezidens népesség korszerkezete is. A megoszlások nem minden befogadó ország esetében elérhetőek, a 2020-as adatokat 18 tagország tette nyilvánossá.²² Ebből számítva az európai célországokban élő romániaiak többsége (51%-a) 30–49 év közötti, míg a hazai népességben mindössze 30%. A kivándorlók esetében alapvetően a gyerekek és az idősek aránya alulreprezentált.

Érdekes kísérlet, ha a korösszetételt publikáló országokban élő mintegy 3 milliós romániai népesség korszerkezetét rávetítjük egy 4 milliós migránsállományra, azt feltételezve, hogy egyes országokban hasonlóak az életkor szerinti tagolódások, és ezt az adatot a teljes romániai születésű populációhoz viszonyítjuk. Itt azt is fontos tudatosítani, hogy az egyes személyek kettős – mind belföldi, mind pedig külföldi – regisztrációja nem kizárt, ezért érdemes maximális számként értelmezni az itthon levőként és minimálisként a külföldön élőként regisztrált populációkat. Az így számolt legtöbb 22,6 milliós, romániai születésű népesség (külföldön és Romániában élők) korszerkezetét vizsgálva az látható, hogy a 30–39 éves, Romániában született népesség több mint egynegyede, mintegy 29%-a külföldön él. Szintén magas ez a mutató a 40–49 éves korosztályban (25%), illetve a 20–29 évesek esetében (23%). A leginkább aktívnak tekinthető, 20–59 éves korosztály mintegy negyede (legalább 24%-a) külföldön élt 2020-ban.

A Romániában született népesség korszerkezete az itthon, illetve külföldön élők körében, 2020

Korcsoport	Romániában élők megoszlása	Külföldön (18 országban) élők megoszlása	Romániában él	Külföldön él (extrapolálás 4 millió főre)	A külföldön élők aránya
10 év alatt	9,3%	2,3%	1 738 481	91 806	5,0%
10–19 év	10,7%	5,8%	1 996 297	230 731	10,4%
20–29 év	10,4%	14,2%	1 942 518	570 000	22,7%
30–39 év	13,8%	26,5%	2 572 318	1 060 644	29,2%
40–49 év	15,8%	24,6%	2 946 486	982 693	25,0%
50–59 év	13,5%	15,0%	2 501 721	600 063	19,3%
60–69 év	13,3%	7,2%	2 477 097	288 794	10,4%
70–79 év	8,1%	2,5%	1 508 871	98 969	6,2%
80 év felett	4,9%	1,9%	912 635	76 901	7,8%
Összesen	100,0%	100,0%	18 596 424	4 000 000	17,7%

Forrás: Eurostat (tábla kódja: migr_pop3ctb); saját számítás

²² Olaszország, Németország, Spanyolország, Magyarország, Ausztria, Belgium, Hollandia, Svédország, Dánia, Svájc, Norvégia, Csehország, Szlovákia, Luxemburg, Finnország, Bulgária, Izland és Szlovénia.

6. Összefoglalás: Románia népesedési egyenlege

Az adatok megbízhatóságára és értelmezésére vonatkozó fenntartások mellett fontosnak tartjuk, hogy a rendelkezésre álló számsorok alapján egy összképet rajzoljunk a Romániát érintő vándorlási folyamatok jelenlegi helyzetéről. Ez abból a szempontból is fontos, hogy rövidesen megjelennek a 2022-es népszámlálási eredmények előzetes adatai, így azok értelmezéséhez is támpontokat kaphatunk. A migrációs folyamatok mellett ezért felvázoljuk a főbb demográfiai adatokat is, amelyek meghatározzák az ország népességének alakulását.

Először a vándorlás folyamatmutatóira, az úgynevezett flow típusú adatokra érdemes visszatérni. A kivándorlók száma évente 160–240 ezer közé tehető, a bevándorlóké 132–200 ezer közé. Az összehasonlíthatóság kedvéért ezekből éves átlagokat is számoltunk, azzal a pontosítással, hogy ezek az évenkénti migrációs mozgás számtani közepeit jelölik, és nem tekinthetők a vándorló személyek számának, mivel nagy valószínűséggel egyesek többször is be- vagy kivándorolhattak az elemzett évek folyamán. A kivándorlók esetében a mozgás éves átlaga 200 ezer körüli, és ennek túlnyomó többségét a romániai születésű lakosság teszi ki. A bevándorlók körében már más a dinamika, itt az éves mintegy 160 ezres átlagból közel 100 ezret a visszavándorlás és 60 ezret a külföldiek bevándorlása tesz ki.

Éves migrációs mozgás (flow adatok): Romániából kivándorlók és bevándorlók

Év	Kivándorlás			Bevándorlás		
	Össze- sen	Romániai születésű	Külföldi, ismeretlen születési ország	Össze- sen	Romániai születésű (visszavándorlás)	Külföldi, ismeretlen születési ország
2012	170 186	<i>n.a.</i>	<i>n.a.</i>	167 266	132 319	34 947
2013	161 755	<i>n.a.</i>	<i>n.a.</i>	153 646	120 149	33 497
2014	172 871	<i>n.a.</i>	<i>n.a.</i>	136 035	92 324	43 711
2015	194 718	186 129	8 589	132 795	87 120	45 675
2016	207 578	198 787	8 791	137 455	90 074	47 381
2017	242 193	213 335	28 858	177 435	95 231	82 204
2018	231 661	203 484	28 177	172 578	74 420	98 158
2019	233 736	202 162	31 574	202 422	98 505	103 917
2020	186 818	153 005	33 813	145 519	83 152	62 367
Minimum	161 755	153 005	8 589	132 795	74 420	33 497
Maximum	242 193	213 335	33 813	202 422	132 319	103 917
Éves átlag	200 168	192 817	23 300	158 350	97 033	61 317

Forrás: Eurostat (táblák kódjai: migr_emi4ctb, migr_imm4ctb); saját számítás; *n.a.* = nincs adat

A népesedési egyenleg megrajzolásában figyelembe vesszük a születések és a halálozások számát, illetve a vándormozgalmi statisztikák állomány- (stock) adatait. 2012 és 2020 között Romániában évente átlagosan számolva mintegy 200 ezer gyermek született, illetve majdnem 260 ezer személy halt meg. Itt bizonytalanságot jelent, hogy a rezidensekre vonatkozó népmozgalmi statisztikák módszertana 2014 óta változott, korábban a Románia területén született/meghalt személyeket vették figyelembe, azt követően tértek át a szokásos lakhely szerinti regisztrálásra. Ugyanakkor már 2020-ra és 2021-re is elérhetőek az előzetes népmozgalmi adatok, ezekben az években rekord szintre emelkedett a demográfiai veszteség, elsősorban a Covid19-járvány által okozott kiugró halálozási számok miatt. Így a 2012 és 2022 közötti tízéves periódusra mintegy 700 ezres természetes fogyással kalkulálhatunk.

**Románia népességének változása 2012 és 2020 között,
illetve becslés a népszámlálások közötti periódusra**

		2012–2020	Éves átlag	Becslés, 2012–2022
Demográfia (rezidens népesség)	Születések száma	1 607 876	200 985	
	Elhalálozások száma	-2 065 163	-258 145	
	Természetes szaporulat	-457 287	-57 161	-700 000
Bevándorlás	Külföldön született rezidens népesség (stock adat)	573 349 (2020-ig) 538 133 (2021-ig)	71 668 59 793	+600 000
	Romániában született kivándorlók (stock adat)	-834 833	-105 000	-1 050 000
Kivándorlás	Külföldön született romániai rezidensek kivándorlása	?	?	?

A bevándorlás szempontjából az országban nyilvántartott mintegy 700 ezer külföldi származású személy érdekes: a 2012–2020-as periódusban számuk évente 70 ezerrel nőtt, majd 2021-re enyhén csökkent, ami 60 ezres éves átlagot eredményez. Ezt figyelembe véve az lenne valószínűsíthető, hogy a két népszámlálás közötti tíz év alatt innen származhat akár egy 600 ezer fős migrációs nyeresége Romániának. Az ezzel kapcsolatos bizonytalanságokat a harmadik fejezetben részletesen tárgyaltuk. A legfőbb kérdés, hogy a külföldi bevándorlók, elsősorban a Moldovából és Ukrajnából érkezők mekkora hányada marad ténylegesen az országban. Erre vonatkozó információt a tükörstatistikák nem nyújtanak, a külföldön született, de adott pillanatban romániai rezidensnek minősülők kivándorlása kérdéssel marad a táblázatunkban is.

A romániai születésűek kivándorlása valamivel jobban adatolható. A külföldön rezidensként regisztrált mintegy 4 millió romániai születésű migránsállomány az elemzett időszakban 835 ezer fővel gyarapodott, éves átlagban 105 ezres nagyságrenddel. Ezt kivétülve, tízéves távlatban megközelítőleg 1-1,1 millió lehet Románia migrációs vesztesége.

A vándorlási egyenleg 2012–2022 között így minimum 400 ezres, illetve a természetes fogyásból jövő további 700 ezres veszteséget összegezve hozzávetőlegesen 1,1 milliós népességfogyást eredményez. A 2011-es népszámlálás 20,1 milliós populációjából ezt levonva, az idei népszámlálás nagy eséllyel egy 19 millióhoz közel eső romániai lakosságszámot kell kimutasson.

Közzététel: 2022. december 7.

További információ: Lukács Andrea, Barna Gergő (info@erdelystat.ro).

Az elemzésben Kiss Tamás szociológus, a kolozsvári székhelyű Nemzeti Kisebbségkutató Intézet vezető kutatója, illetve Kapitány Balázs szociológus, a KSH Népeségstudományi Kutatóintézet tudományos főmunkatársa nyújtottak szakmai segítséget. Az adatok és módszertanok összegyűjtésében Gáspár Szeréna volt a segítségünkre.

Korábbi Erdélystat-közlemények és -elemzések, módszertani leírások megtalálhatók a www.erdelystat.ro-honlapon.